

Geerten Meijsing. *Altijd de vrouw*. De Arbeiderspers

In 1981 verscheen *Een meisjesleven*, zogenaamd van de hand van Eefje Wijnberg, het meisje wier leven in de roman wordt beschreven. Achteraf bleek wie de echte schrijver van het boek was: Geerten Meijsing, die tot dan zijn boeken had gepubliceerd onder het pseudoniem Joyce & Co. Sinds een paar jaar schrijft Meijsing onder zijn eigen naam. Maar de mystificaties van weleer zijn niet verdwenen: ze hebben een plaats gekregen binnen het werk, als onderdelen van de zelfgeschapen mythe die van dat werk de kern uitmaakt.

Tot deze mythe behoort het schrijverscollectief dat schuilging achter de naam Joyce & Co: in de *Erwin*-trilogie worden de leden ervan in klassiek-decadente stijl bezongen als hedendaagse antieke helden. In *Veranderlijk en wisselvallig* (het eerste boek dat onder eigen naam werd gepubliceerd) beschrijft Meijsing de ontredding na het uiteenvallen van het collectief en het echec van de hooggestemde idealen. Maar de mythe wordt in feite gewoon voortgezet. In *Altijd de vrouw* (dat met *Veranderlijk en wisselvallig* deel uitmaakt van een „dubbeldekker“) komt Eefje Wijnberg de gelederen versterken. Zij blijkt de anonieme vriendin op de achtergrond te zijn die de hoofdpersoon van *Veranderlijk en wisselvallig* tussen de bedrijven door bemint en van wie hij op het eind van het boek een kind krijgt.

In *Veranderlijk en wisselvallig* is de melancholie een belangrijk thema, als garnituur bij de libidineuze uitpattingen met andere vriendinnen die in vijf afzonderlijke verhalen worden beschreven, maar tegen het eind lijkt er ook enige hoop te gloren, wanneer de hoofdpersoon met zijn dochtertje op de schouder de Toscaanse dageraad in stapt. Uit het nieuwe boek kan men opmaken dat die hoop bedrieglijk is geweest: ook de liefde voor Eefje blijkt te zijn geëindigd in een tragedie. *Altijd de vrouw* kan worden opgevat als een poging om met die tragedie in het reine te komen. Hoe? Door haar in literatuur te veranderen, door haar bij de mythe te voegen die van meet af aan de inzet van Meijsings schrijverschap is geweest.

Alleen de mythe, in haar kunstmatige literaire vorm, krijgt de lezer onder ogen. Wat zich aan de achterkant van het tapijt afspeelt, blijft verborgen. Meijsing is geen autobiografisch schrijver, ook al lijkt het daar soms wel op. De terugkeer van vaak dezelfde personages, zij 't onder wisselende namen, suggereert een autobiografische bron die royaal wordt geëxploiteerd. Maar als op de achterflap van *Altijd de vrouw* uitdrukkelijk vermeld staat dat de hoofdpersoon van dit boek niet Geerten Meijsing is, dan kan ik daar alleen maar mee instemmen: de mythe heeft definitief de plaats van de werkelijkheid ingenomen en alleen wie meer in roddel dan in literatuur is geïnteresseerd heeft er belang bij dat over het hoofd te zien.

Het nieuwe boek is het vervolg op *Veranderlijk en wisselvallig* (dat in 1988 de eerste AKO Literatuurprijs won). De beide titels vormen samen de - letterlijke - vertaling van een regel van Vergilius: *Varium et mutabile semper (femina)*. De implicaties hiervan zijn duidelijk: veel vrouwen in het eerste boek, één vrouw in het tweede boek. Het gaat om de fatale hartstocht voor die ene geliefde, met wie geen van de andere vriendinnen zich kan meten.

Of dat laatste helemaal waar is, valt trouwens te betwijfelen. Eén vriendin uit

Veranderlijk en wisselvallig, de saxofoniste Laura Lauweren, de enige die zich niet het bed van de hoofdpersoon liet in praten, kan misschien wèl in de schaduw van Eefje staan. In het nieuwe boek kondigt zij per brief haar komst aan, terwijl de hoofdpersoon nog volop in zijn verwaarloosde boerderij zit te treuren om zijn verloren liefde. Op haar richt zich in de praktijk de „hoop" die Eefje als een moderne Pandora bij haar verlaten minnaar heeft achtergelaten. Niet voor niets had deze eerder van zijn vriend Kanger te horen gekregen dat de ziekte van een ongelukkige liefde alleen met het „paardemiddel" van een nieuwe liefde kan worden genezen.

Of de genezing daadwerkelijk plaats zal vinden, komt de lezer niet te weten, tenminste niet in dit boek. Het blijft bij de vermelding van Laura's aankomst. In *Altijd de vrouw* blijft de hoofdrol gereserveerd voor Eefje Wijnberg, wier levensgeschiedenis hier voor de tweede keer wordt verteld, zij 't beknopter dan in *Een meisjesleven* en vanuit het gezichtspunt van haar minnaar, die zichzelf in het relaas van hun liefde Erik noemt.

Dit relaas neemt het merendeel van *Altijd de vrouw* in beslag, maar jammer genoeg pakt het heel wat minder spannend uit dan de verhalen in *Veranderlijk en wisselvallig* waarin dezelfde minnaar - daar nog zonder naam - over zijn escapades met Aleid, Manet, Beatrijs, Laura en Eva vertelt. Veel is al bekend uit *Een meisjesleven* en wat nieuw is, blijkt over het algemeen weinig opwindend. De trouw die Erik zijn geliefde althans op papier belooft, heeft het schrijven kennelijk geen goed gedaan. De tragische afloop, waardoor Erik in Eefje „het wezen van de vrouw" meent te hebben leren kennen („de volmaaktheid en de destructiviteit van een vrouw die mijn leven alleen geluk had gebracht om het mij vervolgens weer te ontstelen"), kan daar weinig aan verhelpen.

Het belangrijkste probleem is dat Meijssing van zijn Eefje (en dat bleek ook al in *Een meisjesleven*) nauwelijks een interessant personage heeft weten te maken. Wat Erik precies in haar ziet - behalve een blijkbaar onuitputtelijke bron van lust - wordt niet erg duidelijk. Goed, zij vertegenwoordigt voor hem het „leven", hij is jaloers op haar „redeloze, dierlijke kanten", haar vermogen om onbekommerd „plezier" te hebben en in een „eeuwig nu" te leven, terwijl hij zelf alleen maar „tekst" vertegenwoordigt, „een wandelend boek, of erger nog, een omgevallen kast vol commentaar op reeds bestaande tekst". Maar dat verhindert niet dat Eefje voor de lezer hoofdzakelijk een schim blijft, aan het oog onttrokken door de aandacht die Erik opeist voor zichzelf, voor zijn smart en voor zijn aan Plato ontleende theorieën over de liefde.

Wanneer het verhaal zo weinig meeslepend is, groeit vanzelf de ergernis over de clichés waarvan Meijssing zich zonder zichtbare gêne bedient. Het enige excuus is dat hij zich er heel goed van bewust lijkt te zijn, aangezien hij zijn hoofdpersoon zichzelf in zijn liefde voor Eefje laat vergelijken met een schmierende tenorsaxofonist. Maar helpen doet het niet echt: clichés blijven clichés. Zoals het hierboven reeds vermelde recept om van een ongelukkige liefde af te komen, of een zinsnede als: „vanwege deze stroom van schoonheid die via zijn ogen binnenkwam, ontvlamde er een vuur in zijn borst waardoor de ziel vleugels leek te krijgen". Of: „en meer dan de wijn dronk hij haar ogen, die schitterden van behagen". Ook aan erotische kitsch is

geen gebrek: „Voorzichtig ging hij weer uit haar en was helemaal zilver glimmend in het maanlicht dat op zijn lans viel". En Eriks hart heeft de hinderlijke gewoonte het nu eens „uit te schreeuwen" , dan weer slaagt het er maar niet in op te houden met „flutteren" - wat dat laatste ook mag betekenen.

Op deze manier kost het grote moeite alles even serieus te blijven nemen, terwijl dat als ik het goed begrijp toch wèl de bedoeling is. Voordat hij aan het relaas van Eriks liefde voor Eefje begint laat Meijning zijn hoofdpersoon zeggen: „Het object van mijn verlangen kan ik slechts behouden in de taal. Taal en liefde zijn met elkaar verbonden in het afgeleide verlangen om een samenhangende beschrijving van mijzelf te geven, het verlangen tot zelfkennis. De zoektocht van de minnaar naar zijn verloren zelf, kan slechts plaatsvinden door zijn vergoddelijking van de beminde, volbracht met behulp van inzicht, verbeelding en projectie".

Maar de lezer is zijn „zelf" niet verloren. Voor hem heeft de „zoektocht van de minnaar" de vorm aangenomen van een - nieuwe - literaire mythe. *Altijd de vrouw* laat zien dat zo'n mythe, hoe groot de noodzaak ook is waaruit zij voortkomt, niet perse de moeite waard hoeft te zijn.

(de Volkskrant, 22-2-1991)